

קדושי טעות

בראשית פרשת ויצא פרק כט

(יח) וַיֹּאבֵהב יַעֲקֹב אֶת רַחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבְדְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתָךְ הַקְטָנָה:

רש"י שם

ברחל בתך הקטנה - כל הסימנים הללו למה, לפי שידוע בו שהוא רמאי אמר לו אעבדך ברחל, ושמה תאמר רחל אחרת מן השוק, תלמוד לומר בתך, ושמה תאמר אחליף ללאה שמה ואקרא שמה רחל, תלמוד לומר הקטנה ואף על פי כן לא הועיל לו שהרי רמהו:

בראשית שם

(כה) וַיְהִי בְבִקְרַ וְהִנֵּה הוּא לֹאָה וַיֹּאמֶר אֶל לְבָן מַה זֹאת עָשִׂיתָ לִי הֲלֹא בְרַחֵל עֲבַדְתִּי עִמָּךְ וְלָמָּה רַמִּיתָנִי:

בראשית שם

(כג) וַיְהִי בְעָרְב וַיִּקַּח אֶת לֹאָה בִתּוֹ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו וַיָּבֵא אֵלָיָהּ:

חזקוני בראשית פרשת ויצא פרק כט

וא"ת והא היו לה קדושי טעות דהוא סבור שהיא רחל, וי"ל משידע שהיא לאה בעל לשם קדושין.

פירוש הריב"א שם

והקש' ר"ת היאך היו קדושי לאה קדושין הא הוו קדושי טעות שהיה בדעתו לקדש רחל ולבן מסר לו לאה במקום רחל. ותירץ הר"ר אליקים שיעקב היה ירא מרמאותו של לבן כדכתי' ברחל בתך הקטנה כדפרי' שם והיה חושש ללבן שמה יחליף בלאה ואמר בלבו אם זאת רחל יהיו קדושין לשם רחל ואם יחליף לי רחל ללאה יהיו לשם לאה כדי שלא יעשה בעילתו בעילת זנות:

העמק דבר שם

(כג) ויבא אתה אליו. ולא כתיב לאשה, כלשון דכתיב ברחל במקרא כ"ח, דבאותה שעה ודאי לא היתה לאשה כל זמן שלא ידע ולא נתרצה יעקב בלאה:

מגן אברהם סימן רמ:ט

וצ"ל דדוקא כשראה רחל שוכבת במטה ונתכוין לגוף זה ואח"כ נזדמנה לו לאה תחתיו אבל יעקב בשעת כניסתו לחופה ראה לאה ונתכוין לגופה רק שסבר ששמה רחל לית לן בה, וכיוצא בזה חילקו בסנהדרין גבי נתכוין להרוג את זה והרג את זה:

בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה עא

ר' חנין בשם ר' שמואל בר ר' יצחק אמר כיון שראה אבינו יעקב מעשים שרימה לאה באחותה נתן דעתו לגרשה וכיון שפקדה הקב"ה בבנים אמר לאמן של אלו אני מגרש ובסוף הוא מודה על הדבר הה"ד (בראשית מז) "וישתחו ישראל על ראש המטה", מי היה ראש מטתו של אבינו יעקב לא לאה,

מסכת כתובות דף עז.

מתני'. האיש שנולדו בו מומין - אין כופין אותו להוציא; אמר רשב"ג: בד"א - במומין הקטנים, אבל במומין הגדולים - כופין אותו להוציא.

גמ'. רב יהודה תני: נולדו, חייא בר רב תני: היו.

שולחן ערוך אבן העזר הלכות גיטין סימן קנד

הלכה א: אלו שכופין אותם להוציא וליתן כתובה: מי שנולד לו ריח הפה או ריח החוטם, או שחזר להיות מקבץ צואת כלבים או בורסקי, או להיות מחתך נחשת מעיקרו. ואם רצתה תשב עם בעלה. ואם ידעה בהן קודם שנשאת, אין כופין להוציא, דסברה וקבלה (טור בשם הרמ"ה).

הלכה ג: האומר: איני זן ואיני מפרנס, כופין אותו לזון. ואם אין ב"ד יכולים לכופו לזון, כגון שאין לו במה לפרנס ואינו רוצה להשתכר להרויח ולזון, אם תרצה היא, כופין אותו להוציא מיד וליתן כתובה. וכן הדין למי שאינו רוצה לשמש. הגה: וכן איש שרגיל לכעוס ולהוציא אשתו מביתו תמיד, כופין אותו להוציא, כי ע"י אינו זנה לפעמים ופורש ממנה בתשמיש יותר מעונתה והוי כמורד ממזונות ותשמיש (תשובת הרשב"א סימן תרצ"ג). ועיין לעיל סימן ע' וע"ז. איש המכה אשתו, עבירה היא בידו כמכה חברו. ואם רגיל הוא בכך, יש ביד ב"ד ליסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני רידיוי וכפייה, ולהשביעו שלא יעשה עוד, ואם אינו ציית לדברי הב"ד י"א שכופין אותו להוציא, ובלבד שמתרין בו תחלה פעם אחת או שתיים כי אינו מדרך בני ישראל להכות נשותיהם, ומעשה עובד כוכבים הוא.

ערוך השולחן אבן העזר סימן קנד

בכל אלו הדברים אין אנו כופין אותו לגרשה רק כשתובעת גרושין אבל אם רצתה לישב עם בעלה לא מחינן בה ואפילו כשתובעת גרושין אין כופין אותו א"כ נעשה הדבר לאחר שנשאה או אפילו שהיה מקודם רק היא לא ידעה מזה אבל כשהיה מקודם במחלה זו או במלאכה זו וידעה לא כפינן לו שיגרשנה שהרי סברה וקבלה ואין ביכולתה לומר סבור הייתי שאוכל לקבל ובאמת אין ביכולתי לקבל

ספר אור זרוע חלק א - שאלות ותשובות סימן תשס

ועל מה שכתב מורי הרב ר' שמחה לכוף אותו שנסתמא יודע למורי הרב שאני מחיתי מלכוף אותו מפני שכתבו לך המעשה להיפך לא כמו שהיה כי כשקדש אותה היה רואה היטב ואח"כ בחצי שנה נסתמא ושלחו אלי והשבתי להם שלא לכוף כאשר אני דן עתה.

שם סימן תשסא

מה שהשבתי לכוף לרווחא דמילתא בעלמא כי לענ"ד אפי' גט לא היתה צריכה אם לא ידעה מום זה שבבחור קידושי טעות הן אע"פ שלא היו הקידושין בתנאי ובררתי דברי ע"פ ההלכה.

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן פ

בדבר שוטה אם הוא מום גדול לבטל הקידושין אם לא ידעה כשא"א להשיג גט פטורין כ"ז ניסן תשט"ו. מע"כ ידידי הרה"ג מהר"ר זאב דרייזין שליט"א וכל ידידי הרבנים הגדולים והחשובים חברי ועד הרבנים בבאלטימאר/בלטימור/ שליט"א.

בדבר האשה שניסת לאחד ואחרי עבור איזה שבועות נעלם ממנה ועתה הוא בבית אביו וא"א להשיג גט פטורין באשר שאביו אינו מניח שום איש אליו משום שהוא חולה במחלת שטות שירא מאנשים וחושש אביו שיחלה ביותר עד שלא יוכלו להחזיקו בבית והיא עגונה זה כי"ד שנים ותובעת מהרבנים שישתדלו לתקנתה ונסעו שלשה רבנים לבית החולים של הצבא בפערי פוינט והשיגו רשיון לעיין בכל הנירות הנמצאים שם אודות חולה זה ששהה שם איזה חדשים והוריו הוציאו אותו משם למרות דעת הרופאים בהבטחתם שהם ישגיחו עליו בביתם ואמרו הרופאים להם כי הוא משוגע ממש לכל דבר.

אבל אני בארתי כבר בתשובה אחת במום דאין יכול לבעול שא"צ גט בלא ידעה אף מדרבנן בדברים נכונים וברורים וכן יש להורות במום זה דשוטה שאם א"א להשיג גט להתירה מדין קידושי טעות, והנני ידידם מוקירם, משה פיינשטיין

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן קיג

מי שלאחר נישואיו נודע שהוא שטוף במשכב זכר אם הוא מק"ט = מקח טעות =.

י' סיון תשל"ח מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר שמואל טובי' שטערן.

אבל לענין נ"ד כיון שמצינו שבמום גדול הוא בעצם מקח טעות גם באשה כדבארתי באג"מ חאה"ע ח"א סימן ע"ט וסימן פ' מסתבר שזה דהבעל הוא שטוף במשכב זכר שהוא התועבה היותר גדולה והמאוס ביותר והוא דבר גנאי לכל המשפחה, וכ"ש שיהיה זה גנאי ביותר לאשתו אם בעלה בוחר יותר במשכב המאוס הזה תחת משכב אשתו הוא ודאי קידושי טעות וברור לן ששום אשה לא היתה מתרצית להנשא לאדם מנוול ומאוס ובזוי כזה, ואם תיכף כשנודעת מזה הלכה ממנו מסתבר שאם אי אפשר להשיג גט ממנו יש להתירה מדין קידושי טעות, אך אם אפשר להשיג גט צריך להשתדל בכל מאי דאפשר להשיג גט כשר, דהא אם אינו שטוף בזה אלא שנזדמן איזה פעם מצד שתקפו יצרו אולי אין להחשיב זה לקידושי טעות אף שהוא רשע גמור גם בשביל פעם אחת ויש שיטעו לדמות להחשיב גם זה קידושי טעות, אבל אם הוא שטוף בזה שיותר נהנה ממשכב זכר ממשכב נשים הוא ודאי קידושי טעות, אבל כל זה אם הלכה ממנו תיכף אבל אם שהתה אצלו אף אחר שנודעת אז קשה לבטל הקידושין. ואם בא זה מענין שטות מאחר שהוא שלא כדרך הטבע ודאי הוא מום דכיון שהוא מצד שטות עלול לעוד שטותים, אבל בעצם הוא מצד רשעות וניוול שג"כ הוא טעות כדלעיל.

והנני ידידו, משה פיינשטיין.

Rav Schachter - Making a Farce of the Halacha (Torah Web)

In order to nullify a marriage by reason of *kiddushei ta'us* (because of lack of *da'as*), one would presumably require an even more obvious *ta'us* than what might be sufficient to invalidate a purchase of stocks or a sale of real estate. Indeed, the Talmud (*Kesubos* 73b) describes certain cases that based on the general principles of *ta'us* would qualify as *kiddushei ta'us* and as such would be invalid and should not need a *get*. Nevertheless, the gemara declares that a *get* is required- either as a *chumra d'rabanan* (rabbinical stringency), or perhaps even because of a *safek d'oraysa* (legal doubt on the biblical level). It is plain from this source that we are more reluctant to invalidate a wedding on *ta'us* grounds than to declare a *mekach taus* on a business transaction.

To declare a marriage a *kiddushei ta'us* because the wife didn't realize that the husband would be unsuccessful in holding down a job and earning a living is simply unacceptable. To invalidate a *kiddushin* due to *ta'us* the *halacha* requires an extraordinary *mum gadol* (very significant defect), with a very obvious *umdana d'muchach* (compelling assumption) that no reasonable woman would agree to marry such a man (see *Teshuvos Beis Halevi*, vol. 3, pg. 23).

Rabbi Eliyahu Ben Chaim (Yeshivas Rabbeinu Yitzchak Elchanan) published an essay in the Yeshiva publication, *Beis Yitzchak* (5758), explaining the mistakes of these "*batei din*", and cautioning the *agunot* not to rely on such meaningless "*heterim*". In his essay he quotes Chacham Ovadia Yosef as having said the same.

It certainly is a great *mitzva* to help an *aguna* escape her plight, but issuing a *heter nissuin* (permission to get married) to a woman along the lines of *heter nedarim* is simply a farce. Let us not make a joke out of the *Halacha*.